

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniae Agrippinae, 1707

Dubium III. Quid & quotuplex sit idololatria.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42515

non esse nisi veniale ob imperfectionem actus, quia non videtur plenè consentire in divinationem; sed *Castrop. T. 17. d. 1. p. 3. n. 6.* meritò dicitur rariò excusari posse à mortali, quia quando ex mediis talibus, quæ seis esse improporcionata, tentas videre, quid accidat, tentas experiri, an dæmon de facto se illis immisceat; ergo tentas cum dæmone societatem habere, quod videtur semper esse mortale, licet ex joco fiat, secundum illud *1. ad Corinth. 10. v. 20. Nolo autem vos socios fieri demoniorum.* Idem tenet *Less. in Auct. v. Magia. c. 3.* quia hoc est advocare dæmonem, sub conditione, dicendo æquivalenter, Si pactus es te ad futurum ponenti tale signum, ad sis, ut sciam, an pactus sis. *Vide dicenda n. 35.*

§. 4. Graviter peccat, qui coquit partem aliquam animalis veneficio interfecti, v. g. cor vel unguam equi, ut sic cognoscat veneficum: Ratio est, quia utitur pacto cum dæmone, qui promisit seposito tali signo nociturum Venefico, vel se proditurum illum, ita *Less. c. 2. Gob. n. 942.*

§. 5. Non peccat graviter, qui cum altero pactum finit, ut præmoriens appareat superstiti, Deo id permittente, moniturus alterum de rebus ad salutem spectantibus, in hoc enim nihil intendit cognoscere ope dæmonis: poterit tamen adesse veniale peccatum ob curiositatem vel periculum deceptionis, ita cum aliis *Castrop. n. 8.*

DUBIUM III.

Quid est quod triplex sit Idololatria.

R *Esp. 1.* Ea est, quando tribuitur honor Creaturæ sicut Deo, *D. Th. 2. 2. q. 94. art. 1.* Id verò fit, ut docet *Less. l. 2. c. 43. d. 2.* non tantum sacrificio, sed etiam quovis signo honoris, quo quisque

Cre.

“Creaturæ tanquam Deo se submittere intendi
 „v. g. genuflexione, suffitu, detestatione capit
 “ad Statuam Jovis.

“ R. 2. Idololatria est duplex: alia materialis, sive
 “simulata, ut cum quis sine interno affectu, ex metu
 “mortis, cultum idolo exhibet. Alia formalis, a
 “propria, eaque perfecta, ut cum quis adorat idolum
 “quod ex infidelitate putat esse Deum; vel imper
 “fecta, cum quis vel ex odio Dei, vel ex affectu
 “aliquid à dæmone aliave creatura obtinendi, ipse
 “quasi Deo cultum defert. *Laym. l. 4. t. 10. c. 2. ex S. Aug.*
 “& *S. Th. Unde resolves.*

“ I. Idololatria aliquando conjungitur cum infideli
 “delitate vel hæresi, cum scilicet Creatura adoratur
 “in intellectu habetur pro Deo, aliquando non.

“ II. Idololatria, etiam materialis & ficta, est
 “grave & mortale peccatum, quia est saltem menda
 “cium perniciosum & contra Religionem: sæpe
 “etiam contra confessionem Fidei externam. *Sanch.*
 “*L. 2. mor. c. 37. n. 21. Azor. 1. p. l. 9. c. 11.*

“ III. Idololatria imperfecta, ob malitiam volun
 “tatis, est peccatum gravius, quàm perfecta. *v. Laym.*
 “& *Sanch. ll. cc.*

A D D E N D A.

15 Quæst. 3. Quid notandum sit circa imagines &
 circa cultus varios hominum vel rerum sacrarum.

§. I. Inter Prop. ab *Alex. VIII.* damnatas est hæc 25
 Dei Patris Simulacrum nefas est Christiano in templo
 collocare. Hanc Prop. docuit *Calvinus*, item *Joannes*
Hesfelius Doctor Lovaniensis, citans pro se *S. Aug.*
L. de Fide & Symb. Sed perperam: nam *S. Doctor*
 tantum agit contra illos, qui putabant perfectam
 Dei similitudinem & formam posse figurâ &
 coloribus exprimi: nos autem dicimus esse tantum
 metaphoricam: nunc ex damnatione propositionis
 alla-

allatæ certum est licere tales imagines ponere in templis, & ratio est, quia per hoc non significamus Deum esse corporeum, sed exprimimus illum more humano, uti ipse apparuit aut se ipsum expressit in Scriptura, in qua dicitur stare, sedere, ambulare, habere caput, manus, pedes, &c. Ergo nec illicitum erit in pictura talem exhibere, qualis in Scriptura depingitur. Sic in Symbolo de Christo dicitur: *Sedet ad dexteram Patris.* Ergo sicuti ibi exprimitur verbis; ita licitum erit exprimere coloribus, præsertim cum nunc non sit periculum erroris in Fide, quia hac de re sufficienter instruuntur imperiti secundum expressum Decretum *Trid. Sess. 25.*

§. 2. Inter Propositiones ab eodem *Alex. VIII.* damnatas hæc est 26. *Laus qua defertur MARIÆ ut MARIÆ, vana est.* Huic Propositioni videtur occasionem dedisse libellus inscriptus: *Monita salutaria B. Mariæ Virginis ad cultores suos indiscretos.* Ubi Monito 6. sic inducitur loquens B. Virgo: *Laus, qua mihi defertur ut mihi, vana est.* Quod verò attinet ad sensum propositionis damnatæ, hic valde obscurus est. Si sensus esset, quòd specialis laus non debeat Mariæ, præcisè ut persona humana est, ibi sistendo, hoc non foret falsum, cum enim etiam improbissimi homines sint personæ humanæ, si hæc præcisè ratio postularet sibi laudem, etiam hi, prout sunt persona humana, essent laude speciali digni. Si autem sensus sit, quòd non debeat ei laus, in quantum est affecta specialibus prærogativis à Deo, patet falsitas, quam etiam agnovit author libelli; subdit enim: *Quæ verò mihi defertur ut matri & ancilla Domini, sancta est.* Si autem sensus sit, quòd non debeat illi laus, nisi in quantum est Dei Mater, etiam patet falsitas, alioquin
nullus

nullus alius Sanctus esset laudandus. Denique si sensus sit, quod omnis laus illius sit vana, nisi illi formaliter deferatur propter Deum, uti imaginibus non debetur ullus honor, nisi præcisè propter Sanctos, quos repræsentant, etiam hic sensus est falsus & damnari potuit, quia persona B. Virginis, in quantum est bene agens, habet excellentiam præ aliis Creaturis, estque hoc ipso per se digna laude, uti docet S. Th. in 3. dist. 9. q. 1. his verbis: *Quod B. Virgo sit persona quadam per se agens, ei debetur honor per se.* In quocunque autem sensu intelligatur propositio, est ad minimum scandalosa, quia sic crudè prolata est apta offendere pias aures populi & imminuere cultum Hyperdulix B. Virginis debitum. *Nec obstat, quod I. ad Timoth. I. dicatur: Soli Deo honor & gloria. Nam vel dicendum est cum S. Aug. L. 2. de Trin. c. 8. & 17. quod Tò soli non cadat super Tò debetur, sed super Tò Deo, ita ut sensus sit: illi, qui solus est Deus, honor & gloria; vel intelligi sic debet, quod soli Deo principaliter debeat omnis honor & suprema gloria.*

- §. 3. Circa imagines notandum, quod Tom. 4. Bullarii apud Cherubinum p. 54. in Decreto, quod à S. Congreg. 13. Martii 1625. approbante Urb. VIII. inter ejus Bullas n. 37. emanavit, sic statuatur: Sanctissimus re etiam cum Cardinalibus Inquisitoribus communicatâ & maturè consideratâ declaravit, statuit & decrevit, ne quorumvis hominum cum sanctitatis seu Martyrii fama (quantacunque illa sit) defunctorum imagines & quodcunque aliud venerationem & cultum præferens & indicans, in Oratoriis aut locis publicis seu privatis vel Ecclesiis tam secularibus, quam Regularibus apponantur, antequam ab Apostolica Sede canonizentur aut Beati declarentur; &

si quæ appositæ sunt, amoveantur, prout eas statim amoveri mandavit: ac pariter imprimi de cætero inhibuit libros eorundem hominum gesta, miracula vel revelationes seu quæcunque beneficia tanquam eorum intercessionibus à Deo accepta continentes sinè approbatione Ordinarii, qui in eis recognoscendis Theologos aliósque pios ac doctos viros in consilium adhibeat, & ne deinceps aliquid novum ac inordinatum committatur, negotium instructum ad Sedem Apostolicam transmittat, ejúsque Responsum exspectet. Ad horum hominum sepulchra vetuit tabellas atque imagines ex quacunque materia pictas, fictas vel exsculptas appendi, & lampades sive alia quæcunque lumina accendi sinè recognitione ab Ordinario, omnino ut suprà facienda, Sedique Apostolicæ referenda ac probanda: declarans, quòd per supradicta præjudicare in aliquo non velit iis, qui aut per communem Ecclesiæ consensum, vel immemoriam temporis cursum, aut per Patrum virorumque SS. Scripta, vel longissimi temporis scientiâ ac tolerantiam Sedis Apostolicæ vel Ordinarii coluntur. Denique pœnas injungit transgressoribus hujus Decreti. Sed advertendum est, quòd ibidem pag. 55. habeatur declaratio ejusdem *Urb. VIII.* data 4. April. 1625. quæ fustis repetitur in Append. Tom. 4. pag. 38. in *Constit. 22.* aliàs 132. data 5. Jul. 1634. in qua permittit ejusmodi imagines separato ab Ecclesia loco custodiri, si approbantibus Ordinariis facere possint ad qualemcunque suo tempore probationem sanctitatis.

§. 4. Quod attinet ad Cultum Beatorum necdum Canonizatorum, S. Congregatio 27. Sept. 1659. præsentè & approbante *Alexandro VII.* edidit, & 3. Febr. 1660. publicavit Decretum,

in quo hæc statuuntur, 1. Quòd eorundem Beatorum imagines, etiam non principaliter & uti supplices appositæ, simulacra, picturæ, tabellæ aut Scripturæ eorum præclara gesta repræsentantes, aut referentes, in Ecclesiis, Sacrariis & Oratoriis quibuscunque, & præsertim in quibus Misæ Sacrificium vel alia Divina Officia peraguntur, inconsultâ Sede Apostolicâ nullo pacto exponantur. 2. Quòd ubi indultum fuerit per Sedem Apostolicam imagines, simulacra pictasque tabellas in Ecclesiis poni & coli posse, in pariete tantum, non autem super altari collocandi facultas tributa censeatur. 3. Quòd si concessa fuerit per eandem Sedem Apostolicam altarium erectio, non tamen ob id Misam & Officium de prædictis Beatis celebrandi vel recitandi facultas tradita præsumatur, etenim specifica & expressa concessio super his præcedere debet. 4. Ubi in loco Cultus fuerit concessus, non extendatur inconsulto Pontificatus ad alium locum quavis aliâ concurrente auctoritate. 5. In locis, ubi Beatos prædictos ab omnibus coli permisum fuit, non inde publica Officii recitatio permisa censeatur, sed tantummodo privata nec satisfactoria Præcepto recitationis, nisi quoad illos, quibus Sedes Apostolica de hoc indulserit. 6. Misæ pariter, quæ fuerint indulta certis personis alicujus loci vel Monasterii, seu Presbyteris alicujus Ecclesiæ, à confluentibus Sacerdotibus quavis dignitate etiam Cardinalatibus insignitis minimè celebrentur. 7. Dies festi in Beatorum eorundem memoriam non celebrentur, nisi speciali Indulto Apostolico provisum fuerit. 8. Eorundem nomina in Calendariis non apponantur, nisi illius tantum loci earumque personarum, in quo & à quibus Cultus cum Officio &

Misæ

Missa celebratur. 9. In quibusvis Ecclesiasticis precibus, etiam in Oratoriis privatis, recitandis particularia eorundem suffragia non apponantur vel recitentur. 10. Publicis in precibus præter indulgas & à Sede Apostolica approbatas iidem Beati non invocentur. 11. Eorundem Reliquiæ in processionibus minimè circumferantur. S. tamen Congregatio remove non intendit Cultum Beatis per communem Ecclesiæ consensum, vel per immemoriam temporis cursum, aut per Patrum virorumque sanctorum Scripta, vel temporis centum annorum metam excedentis scientiam ac tolerantiam Sedis Apostolicæ aut Ordinariorum hætenus præstitum, ac certo modo & formâ ab eo tempore eis exhibitum; verùm si à centum annis citrà, Cultus huiusmodi aliqua ex parte constiterit auctus & extensus, eo casu S. Congregatio eundem in pristinum reduci jubet, prout quemvis Cultum extra casus prædictos ad expressa tantùm verbaliter in Apostolicis Indultis omnino revocari mandat, sub pœnis. &c. Firmis quòque remanentibus Decretis, nempe ne Beati in Patronos eligantur, ne eorum Natalitia cum Octavis celebrentur, & aliis quibuscunque à Sacra Congregatione hætenus emanatis, quæ præsentis Decreto renovantur.

Postmodum allatis ad S. Congregationem dubiis circa observationem & intelligentiam illius Decreti, I. An ubi indultum fuerit, ut Misa de aliquo Beato celebretur, liceat ejus imaginem & simulacrum super altari exponere, nec non votivas tabellas ibidem appendere. 2. An si dies festi in Beatorum honorem non celebrentur, extendatur ad Festa devotionis. 3. An Indulta recitandi Officium cum Octava vel sinè Octava, &

celebrandi Missam de Beatis, fuerint revocata per dictum Decretum. 4. An in Ecclesiis, in quibus Officium & Missa de Beatis recitari ac respectivè celebrari possunt, liceat eorum Reliquias exponere. 5. An Episcopi Regulares, qui ex Indulto Sedis Apostolicæ gaudent privilegiis suæ Religionis, de quibus sunt capaces pro eorum conditione, possint de Beatis suæ Religionis recitare officium, & in propriis Cathedralibus Missam celebrare, & altare Beatis prædictis erigere. Sacra Congregatio 17. Aprilis 1660. respondit, ad 1. affirmativè. Ad 2. negativè. Ad 3. negativè. Ad 4. affirmativè. Ad 5. negativè.

20 §. 5. Suppositis illis proponebatur nuper hic casus : Titius, quia obtinuit à Deo gratiam per preces *Thomæ Mori* in necessitate invocati, quem omnino putat Martyrem esse, vovet se ejus picturam, attamen finè radiis, appensurum in ecclesia. *Quæritur*, an id possit, adeoque teneatur hoc Voto : *Ratio* pro parte affirmativa est, quia non vult picturam illam exponere ad publicum cultum, sed ad ornatum templi, & quidem extra altare ad parietem, ergo sicuti licitum est ibi appendere picturam quamcunque aliàs honestam, v.g. ejus, qui templum ædificavit vel altare fundavit, ita & *Thomæ Mori*. Nihilominus ex judicio virorum doctorum, quos consului, respondit non posse, ob illa Decreta n. 17. & 18. relata, nam non licet exponere imaginem non Beatificati, imò nequidem Beatificati, in Ecclesia, in qua non est licitum de eo celebrare Missam, ergo multò minùs *Thomæ Mori*, qui non est beatificatus. Ad rationem oppositam, disparitas est, quia scitur, quòd pictura Fundatoris non exponatur propter venerationem & cultum ratione sanctitatis vel martyrii, hinc non

non comprehenditur prohibitione Pontificum, è contrà cum populo alia non possit occurrere causa, cur exponatur pictura *Thomæ Mori* in ecclesia, nisi ad aliquam contestationem sanctitatis vel martyrii, re ipsa prout exposita in istis circumstantiis præsefert venerationem & cultum, ergo comprehenditur prohibitione Pontificum.

§. 6. S. Congregatio 26. Junii 1642. approbante *Urb. VIII.* inhibuit, ne imagines Christi, Deiparæ, Angelorum, Sanctorumque aliorum pingantur vel exponantur cum habitu certorum Ordinum, aut aliter, quàm in Ecclesia hætenus fuit usus: ibidem prohibet, ne in Ecclesiis vel earum frontispiciis aut atriis exponantur imagines profanæ vel aliàs indecentiam & inhonestatem præferentes, uti refert *Manigart* in praxi Pastor. p. 3. c. 8. 21

§. 7. Reliquiæ Sanctorum honorari possunt eodem cultu, quo persona cujus sunt reliquiæ; & quamvis per se coli nequeant, cum sint irrationales, possunt tamen coli respectivè propter excellentiam & sanctitatem personæ, cujus sunt: ad honorandas autem privatim tantùm reliquias sufficit privatum testimonium sanctitatis ab una persona fide digna aut ex alia probabili ratione, uti rectè *Manig.* supra: notat autem *Loth* in resol. Theol. T. 24. a. 3. ex *Gavanto*, S. Congregationem Episcoporum & Regularium declarasse, reliquias Sanctorum non posse radi, ut rasuræ dentur infirmis in potum. De cultu aliarum rerum benedictarum vel consecratarum dicitur L. 6. T. I. ad c. 4. 22

§. 8. Probat *Manig.* pag. 904. ex Decretis Pontificum, Cæsarum sanctorumque virorum, illicitum esse imaginem Crucis in pavimento vel lapide humi pingere vel effingere, Crux enim coli debet cultu latræ, ergo irreligiosum est calcare pedibus: 23

rectè tamen addit illam solam calcationem Crucis esse peccatum, quæ fit animo injuriandi aut irreverenter tractandi, de cetero passim videntur cruces sculptæ in ære vel lapide, quas sinè scrupulo omnes prudentes calcant.

24 Quæst. 4. *An sit Idololatria credere dæmoni, aut eum interrogare, si loquatur in obsesso.* R. §. I. Propriè non est Idololatria, ad eam tamen reducitur, si credatur dæmoni suâ sponte aliquid dicenti, quia sic mendaciorum pater plùs honoratur, quàm mereatur, ob revelationem rei naturaliter incognitæ, quæ revelatio à solo Deo petenda esset. Dixi, *suâ sponte dicenti*, quia si dicat aliquid coactus vi exorcismi, credi potest, quia Deus non potest cogere ad mendacium: attamen non facilè ei fides indubitata est adhibenda, quia incertum est, an fiat vi exorcismi, ita *Less.* in *Auct. V. Magia. c. 6.*

25 §. 2. Haberi potest ratio aliqua eorum, quæ dæmon ex obsesso dicit, non ut ideo credatur vel feratur sententia, sed ut inquiratur vel caveatur; & sic potest quis fodere, si dicat alicubi esse thesaurum, ita *Less.* *suprà.* Quòd si dicat aliquem esse maleficum, rectè docet *Gob. T. II. n. 794.* Si defint alia indicia, non ideo licere apprehendere accusatum; multò minùs ei credendum erit, si dicat se à Deo missum ad populi instructionem, ut qui non credunt Concionatoribus & Parochis, saltem credant diabolo, idque esse extremum remedium, quo Deus utitur ad conversionem hominum, nam hoc prorsus vanum est, & fraus dæmonis volentis errores cum vera doctrina insinuare, uti probat *ibidem Lessius.*

26 §. 3. Veniale tantùm est, si quis ex levitate vel curiositate dæmonem in obsesso loquentem uno aut altero verbo imperativè interroget rem
vanam

vanam & inutilem, dummodo non fiat animo discendi aliquid ab ipso, nam hoc esset expectare beneficium, & communicare cum illo: nec firma fides adhibenda est, nam sic valde honoraretur dæmon, ita cum multis, quos refert, *Sanch. hic L. 2. c. 42.* ubi latè tradit, quid liceat interrogare vel facere illi, qui exorcizat dæmonem in obsesso; de quo etiam videri potest *Tamb. L. 3. c. 8. §. 2.* & præcipuè *Leß. supra cas. 4. 5. 6.* ubi dicit licitum esse personam aliunde accusatam vel infamatam sistere coram dæmone in obsesso, ut si velit, eam confrontet ac vincat de crimine: vide tamen dicenda infra n. 44. nam in hoc videtur esse aliqua communicatio cum dæmone.

DUBIUM IV.

*Quid & quotuplex sit vana observantia,
& unde colligatur.*

Resp. I. Ea est superstitio, quâ medio aliquo improportionato & à Deo non instituto, procuratur aliquis effectus, v. g. fanitas, scientia, &c. *S. Thom. 2. 2. q. 96. a. 1. Bonac. & alii.* Differt autem à divinatione, quòd hæc tantum ordinetur ad occultorum cognitionem: illa verò ad effectum externum. Convenit cum eadem, quòd utraque nitatur pacto dæmonis, eique tribuat perfectionem propriam Dei. Unde quæ de divinatione dicta sunt, proportionaliter huic accommodari debent.

§. II. Dividitur 1. sicut divinatio, in eam, quæ ex pacto expresso cum dæmone, & in eam quæ ex implicito pacto procedit. 2. Dividitur communiter in quatuor species. *Prima dicitur*